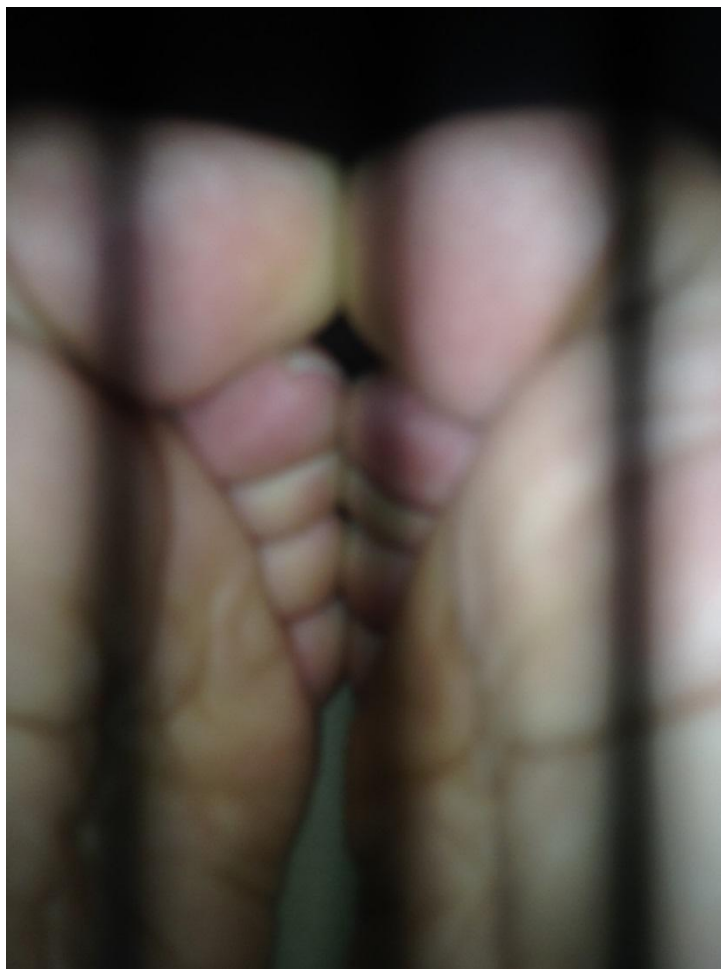

Vem är du? Vem är jag? Levande charader

- *Ett försök till att synliggöra en konstnärlig forskningsprocess samt de dolda kunskaperna som tillkommer*

Who are you? Who am I? Living charades

- *An attempt to make an artistic process and its hidden knowledge visible*

Maria Brodén

Konstfack, Institutionen för bildpedagogik
Läroutbildning, inriktning Konst och lärande, ht 2014
Examensarbete 30 hp, skriftlig del
Handledare: Kenneth Karlsson och Tina Carlsson
Opponent: Ida Engblom
Datum för examination: 2015-01-15

Abstrakt

Denna uppsats behandlar konstnärlig forskning utifrån en autoetnografisk inspirerad metod och vad det kan innebära att arbeta med en konstnärlig forskningsprocess. Läsaren får en inblick i hur en konstnärlig forskning kan gå till och vilka kunskaper som tillkommer under processens gång. Utgångspunkten för den konstnärliga forskningsprocessen var en personlig erfarenhet i form av en bröstoperation. Därefter följer resonemang om erfarenhetsförnimmelse, erfarenhetsinnehåll och hur dessa kan kommuniceras. Diskurser har använts för att sätta in den personliga erfarenheten i en större kontext än sig själv genom läsning av litteratur. Detta är ett måste för att arbetet ska bli relevant för andra och inte ett självändamål.

Resultatet av undersökningen presenterades i utställningskontext på Konstfack, januari 2015. Gestaltningen presenterades i form av en korridorliknande rumslighet. På ena väggen sitter citat som behandlar material, samhällsperspektiv och personliga kommentarer om dessa uppsatta, samt tjugo stycken hyllor med exempel på olika material motsvarande ett implantat i vikt. På den motsatta väggen sitter en fotodokumentation av läkeprocessen, personliga anteckningar om läkeprocessen och citat valda ur litteratur som rör mediering, genus och kvinnlighet. Kompresser och plåster från läkeprocessen samt text om operationen var placerade på ett bord mellan väggarna. Tanken med denna uppställning var att ge inblick i studien om den konstnärliga forskningsprocessen och vilka delar som kom att korsas på vägen.

Ur ett bildpedagogiskt perspektiv kan det bli intressant att arbeta med konstnärliga forskningsprocesser som metod eftersom vi kan arbeta med alternativa uttrycksformer vilket breddar elevers sätt att kommunicera. Utmaningen ligger i att handleda, stödja och analysera elever i deras arbetsprocesser. Det är också viktigt att fråga sig, vad är det som skall visas, varför det skall visas och i vilken form det skall visas? Utmaningen i en konstnärlig forskningsprocess är att avgränsa och visa material som blir relevant för läsaren.

Nyckelord:

konstnärlig forskning, autoetnografi, bildpedagogik, erfarenhetsförnimmelse, erfarenhetsinnehåll, diskurser, implicit kunskap, artistic research, autoethnography, art education, experience perception, experience content, discourses, implicit knowledge

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Introduktion	1
Bakgrund	2
Syfte.....	4
Frågeställning	4
Empiri	5
Urval och avgränsningar.....	5
Metod.....	5
Tillvägagångssätt	6
Arbetsprocessen.....	6
Dokumentation.....	7
Teori och Tolkningsram	9
Konstnärlig forskning.....	9
Forskaren - bärare av teorier.....	12
Tidigare forskning.....	15
Bearbetning och analys	16
Försök till att förstå erfarenhetsförnimmelse.....	16
Erfarenhetsinnehållet - dess representation och kommunikationsmöjligheter	17
Möte med diskurser	19
Medicin.....	20
Anatomi	21
Teknikutveckling och material.....	23
Estetik	24
Identitetsskapande.....	26
Samhälle och normer	28
Tolkning och resultat.....	31
Subjektsfaktor i undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen	31
Subjektsnärvaro i material	31
Kontextuell subjektsplacering	31
Slutdiskussion.....	33
De förvärvade kunskaperna från undersökningen.....	33
Konstnärlig forskning i skolan.....	33
Källförteckning.....	35

Tryckta Källor.....	35
Otryckta källor.....	37

Inledning

Introduktion

Om man som läsare söker efter ett entydigt svar på vad en konstnärlig forskningsprocess är och hur denna definieras, måste jag tyvärr råda er att söka information på annat håll. Denna text är ett försök till att synliggöra hur en konstnärlig forskningsprocess kan möjliggöras, dess begränsningar och hur man kan resonera kring de frågor som kan väckas när man försätter sig i en sådan process samt hur man går vidare i sitt undersökande. Varför skall man arbeta med konstnärliga forskningsprocesser kan man undra? Hur skiljer sig en konstnärlig forskningsprocess gentemot en konstnärlig process?

Tina Carlsson, lektor på institutionen för bildpedagogik, Konstfack, sa med hänvisning till Mika Hannula, vid lektionstillfälle i kursen *Konstnärlig forskning och utvecklingsarbete*:

”Vad är det jag gör, när jag gör det jag gör?”¹

Om man inte vet vad man gör och varför man gör det man gör kan det bli svårt att motivera. Tar man sig tid att stanna upp och ställer denna fråga till sig själv kan man få möjlighet att synliggöra för sig själv vad det är man håller på med. Det i sin tur kan leda till klarhet som man själv inte förstod. Om du inte håller reda på vad det är som du gör blir forskningen svår, även om du tror dig veta vad du gör. Till skillnad från en konstnärlig process är man medveten redan från början att ett material och/eller fenomen skall analyseras i en konstnärlig forskningsprocess. Hur detta material/fenomen ser ut eller ter sig beror på frågeställningen. Följande text kommer att behandla den konstnärliga forskningens utvecklingshistoria samt en djupgående analys av en konstnärlig forskningsprocess.

---

¹ Mika Hannula, professor i konstnärlig forskning vid Högskolan för Fotografi vid Göteborgs universitet.

Bakgrund

Eftersom konstnärlig forskning är av akademisk karaktär är det, anser jag, viktigt att förstå varför ens denna forskning ska bedrivas på konstnärliga högskolor. Varför förekommer den ens och varför denna beteckning av forskning? Min erfarenhet är att vissa delar av de konstnärliga processerna som man som praktiker utsätter sig för kan vara både roliga och ansträngande. Under en performancekurs på Konstfack skulle vi studenter sitta på stolar i en halvcirkel. I öppningen av halvcirkeln stod ett litet bord med olika frukter och en ensam stol. Därefter skulle vi en i taget sätta oss på stolen och välja en frukt och äta den inför studiekamraterna. Denna övning behandlar betraktarpositionen på ett dubbelt sätt. Den som sitter i mitten betraktar de andra men blir även betraktad. När min tur kom började min kropp skaka och det kom okontrollerade tårar. Jag tänker att vissa delar av konstnärliga processer innefattar uttalat lärande och kunskaper. Att synliggöra det uttalade lärandet och de kunskaperna kan bli möjliga genom att arbeta med konstnärliga forskningsprocesser. Det i sig är ett motiv för att konstnärliga forskningsprocesser och utvecklingsarbeten skall ske på konsthögskolor då de har lång erfarenhet av att arbeta med det uttalade. Vad det uttalade skall syfta på, synliggöra och/eller kommuniceras är olika för de olika högskolorna men tillhör forskningsfrågan.

Går man tillbaka i tiden kan man se att detta inte alltid varit självklart. Med högskolereformen 1977, uppmärksammades forskningsfrågorna när de konstnärliga utbildningarna blev en del av högskolan. I remissrundorna hävdade företrädare för de konstnärliga områdena att de konstnärliga skolorna bedrev en ”utveckling och förnyelse” av konstarterna, alltså en ”forskningsmotsvarighet” som inte hade uppmärksammats vid någon av utredningarna, propositionerna eller förslagen som lagts fram inför reformen. Efter protesterna, som i synnerhet kom från OMUS (*Organisationskommittén för högre musikutbildning*), förändrades förslaget till ”Inom högskolan bedrivs utbildning, forskning och utvecklingsarbete”. ”Konstnärlig utvecklingsarbete” blev ett begrepp som behövdes som beteckning för den forskningsmotsvarighet som de nya konstnärliga professurerna skulle rymma.² När UHÄ-rapporten *Konstnärlig utvecklingsarbete m.m. Erfarenheter och frågeställningar (1985)*, kom ut blev det tydligt att det fanns en mångfald av uppfattning om vad begreppet ”konstnärligt utvecklingsarbete” (*KU*) kunde/skulle rymma. Dramatiska institutet ville enbart lägga vikten

---

² Edling, Marta (2002), ”Konst som forskningsområde”, i *Hjärnstorm* nr 76/77, s. 39 f.; Kommentaren trycktes i regeringens proposition 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan mm. beslutad den 10 februari 1977, s. 370-371.

på termen forskning och menade att utvecklingsarbetet skulle generera ny kunskap, därför behövdes ingen särskild beteckning där, medan Konstfack hade som förslag att ändra beteckningen till *Forskning och utvecklingsarbete vid konstnärliga högskolor*. Under perioden 1981-1998 förekom ett avvaktande motstånd till etablering av konstnärlig forskning vid Sveriges universitet och högskolor, troligtvis mycket på grund av problematiken med att definitionsbestämman ordet *Forskning* i kontexten av konstnärliga verksamheter. 1998 förändrades högskolornas organisation och därefter kunde lärosätena själva fatta beslut om dessa frågor.³

Detta leder oss fram till dagsläget om vad som gäller för blivande bildlärare på Konstfack med inriktning mot gymnasiet och ämnesområdet bild där man på avancerad nivå läser kursen *Konstnärlig forskning och utvecklingsarbete*.⁴

Om man tittar på lärandemålen i kursen *Konstnärlig forskning och utvecklingsarbete* stöter man på begrepp som: praktiserat undersökande, konstnärlig forskning och utvecklingsarbete, konstnärlig forskning i förhållande till vetenskaplig forskning, vidareutveckling och kommunikation av kunskaper.

Både Per Nilsson, docent i filosofi och lektor i fri konst vid Konsthögskolan i Umeå, och Michael Biggs, professor i estetik vid University of Hertfordshire, Storbritannien, använder sig av filosofi för att förstå och närma sig Konstnärlig forskning. Filosofin i sig anser Nilsson vara tveksam som vetenskap. Han menar att filosofin ligger närmare konst än vetenskap. Däremot förekommer onekligen filosofin inom akademien och där bedrivs forskning. Nilsson menar dock att filosofin, liksom vetenskap, är en verksamhet som strävar efter generalitet och universalitet. Men som filosof bör man vara vaksam och medveten om sina felbarheter och att det som skrivits och uttalats kan revideras. Därför blir medvetandet som sin egen subjektivitet viktig.⁵ För Biggs förekommer filosofin i formuleringen av forskningsfrågan. Han menar att inom språkfilosofin används grundläggande tekniker när man konfronteras en filosofisk fråga genom att inte försöka svara på den utan snarare försöka förstå ”vad den betyder”. ”Om man anammar denna teknik så kanske vi frågar oss vad som kännetecknar forskningsfrågor inom konsten och vilken typ av respons vi skulle vara nöjda med”. Detta i

---

³ Edling (2002), s. 40 f.

⁴ www.konstfack.se, Kursplaner för ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan, 300 hp, Ämneskurs i bild, Avancerad nivå, 2014-11-24.

⁵ Nilsson, Per (2006), ”Forskning i konst – Introduktion”, i *Konstnärlig forskning: artiklar, projektrapporter och reportage*, Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 139 f.

sin tur möjliggör för praktiker att ställa sina praktikbaserade frågor och praktikbaserade svar.⁶ Genom att använda sig av filosofin tänker jag att möjlighet ges att erkänna sin subjektivitet i förhållande till den konstnärliga forskningsprocessen. Detta i sig betyder också att strävan efter absolut sanning kan avsägas och istället fokus läggas, som Biggs säger, på vad forskningsfrågan betyder. På detta sätt tänker jag komma åt de outtalade kunskaperna och göra lärandet som tillkommer konstnärlig forskning möjligt.

Syfte

Genom att försätta mig i en konstnärlig forskningsprocess för att sedan analysera den får läsaren en bredare förståelse av hur en konstnärlig forskningsprocess kan gå till och vilka frågor detta väcker. Som blivande bildlärare finner jag även ett intresse i att se på vilket sätt man kan arbeta med konstnärliga forskningsinspirerade frågor ute i skolorna i det praktiska arbetet. Eftersom en bildpedagogs uppgift kan handla om att handleda elevers konstnärliga forskningsprocesser, blir det relevant att ha insikt om en sådan process. Handledaren bör kunna vara ett bollplank för elever om hur dessa kritiskt kan undersökas och/eller framställas. Därför är en förförståelse av vad elever kan tänkas gå igenom givande. Går man in på skolverket och läser om ämnets syfte i Bild på högstadiet och gymnasiet finns bildens kommunikation som gemensam nämnare. Grundskolan, bild: ”*Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att elever utvecklar kunskaper om och färdigheter i hur bilduttryck konstrueras, framställs och används för kommunikation*”⁷ Gymnasiet, ämne bild: ”*Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om och färdigheter i hur bilduttryck konstrueras, framställs och används för kommunikation.*”⁸ Det är här jag ser potential att arbeta med mer eller mindre avancerade/komplicerade konstnärliga forskningsprocesser ute i skolan.

Frågeställning

Vad kan det innebära att arbeta med en konstnärlig forskningsprocess?

---

⁶ Biggs, Michael (2004/2007) ”Lära av erfarenhet – Sätt att närma sig erfarenhetsdelen i praktikbaserad forskning”, i *ArtMonitor* 1/2007, Göteborgs universitet: Konstnärliga fakulteten, s. 93

⁷ www.skolverket.se, Kursplan – Bild, Ämnets syfte, 2014-11-24.

⁸ www.skolverket.se, Ämne – Bild, Ämnets syfte, 2014-11-24.

Empiri

Det empiriska materialet består av en genomförd konstnärlig forskningsprocess och dokumentationer om denna gjord under perioden september – december 2014. Valt ämne för det konstnärliga forskningsområdet är bröstimplantat.

Min empiri består av:

- En genomförd bröstoperation gjord den 3:e september 2014

Dokumentation av:

- Transkribering från en ljudinspelning
- Personliga anteckningar av läkningsprocessen
- Bilddokumentation av läkningsprocessen
- Tankekarta med tillhörande bilder samt skriftliga tankar
- Litteraturläsning
- Sökning på internet för djupare förståelse av specifika ämnen och/eller begrepp

Urval och avgränsningar

Urval och avgränsningar har bestämts genom att undersöka den konstnärliga forskningsprocessens gång. Detta kan endast göras om man försöker att försätta sig i en sådan. För mig har det inneburit en genomförd operation, en läkningsprocess och ett undersökande av bröstimplantat som ämne.

Metod

Min metod består av en autoetnografisk studie. Att arbeta med autoetnografi innebär att man använder sig av sina egna minnen och erfarenheter.⁹ I denna studie utgör operationen den personliga utgångspunkten för min undersökning. Eftersom texter av autoetnografer ofta skrivs i första person och förekommer i olika former¹⁰ har jag valt att arbeta med mina personliga anteckningar och fotodokumentation från själva läkningsprocessen. Detta är dock inte tillräckligt för en autoetnograf. Denna behöver också vara kritisk och reflexiv, samt

---

⁹ Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2011) "Att fånga det undflyende - kulturanalytiskt bricolage som metod." I: Fangen, K. & Sellerberg, A.-M. (red.) *Många möjliga metoder*, Lund: Studentlitteratur, s. 205.

¹⁰ Ellis, Carolyn & Bochner, Arthur (2003) "Autoethnography, personal narrative, reflexivity." I: Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.) *Collecting and interpreting qualitative materials*, Thousand Oaks: Sage, s. 209.

placera jaget i en social kontext för att undersökningen inte ska bli ett självändamål.¹¹ Detta blir extra tydligt då mina egna erfarenheter inte kunde stilla de frågorna som väcktes under den konstnärliga forskningsprocessen, därför var jag tvungen att söka efter svar utanför mig själv. En väg blev att läsa litteratur som handlar om plastikkirurgi från ett samhällsvetenskapligt, biologiskt och historiskt perspektiv. På det sättet placeras jaget in i en social kontext.¹² Fokuset för en autoetnograf ligger på att förstå sociala fenomen och relationer bortom det egna jaget.¹³

Tillvägagångssätt

Arbetsprocessen

Den konstnärliga forskningen började med handlingen av operationen. Därefter gjordes en tankekarta med tillhörande skrivna anteckningar. I den processen blev det tydligt att stödord behövdes för att hålla reda på alla tankar som kom. Post-it lappar blev en metod, som sattes upp synligt vid skrivbordet. Post-it lapparna fylldes med stödord för arbetet

Steget därefter kom att bli att söka efter information skrivet om ämnet plastikkirurgi, bröstoperation och implantat. Jag fann tre intressanta texter som jag valde att ta arbeta vidare med. Detta för att det fyllde olika delar av undersökningsområdet. Parallellt med detta skrevs personliga anteckningar i mobilen samt fotodokumentation av läkningsprocessen av såren från bröstoperationen.

Tankar om samhällsperspektiv, identitet, sociala konstruktioner, visuellkommunikation och mediering blev det grupper som kom att bli mest framträdande under arbetets gång. Det blev grunderna för den teoretiska utgångspunkten i den konstnärliga forskningsprocessen. Det var i dessa jag sökte vidare förståelse och svar.

Det praktiska arbetet kom att bli mer framträdande mot slutet när material blivit insamlat i form av texter, anteckningar, foton, kompresser/plåster. Några försök till skulpturer gjordes i början men dessa förkastades snabbt.

---

¹¹ Spry, Tami (2011) "Performative autoethnography. Critical embodiments and possibilities." I: Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.) *The Sage handbook of qualitative research*, Thousand Oaks: Sage, s. 498.

¹² Reed-Danahay, Deborah E. (1997) *Auto/ethnography: Rewriting the self and the social*, Oxford: Berg, s. 9.

¹³ Butz, David (2010) "Autoethnography as sensibility" ingår i DeLyser, D., Herbert, S., Aitken, S. C., Crang, M. & McDowell, L. (red.) *The Sage handbook of qualitative geography*, Los Angeles: SAGE, s. 151.

Dokumentation

Som Marta Edling nämnde tidigare har det förekommit en del kritik när det gäller dokumentation av konstnärliga utvecklingsarbeten.¹⁴ Därför är det av relevans att vi tar oss en närmare titt på hur dokumentation har skett under den här konstnärliga forskningsprocessen.

- Ljudinspelning via iPhone: *Dagen innan operationen*.¹⁵
- Fotodokumentation gjord med iPhone. Följande tillfällen dokumenterades¹⁶:
  - 3, 9, 14, 16, 17, 18-19, 24-27 september
  - 1, 2-4, 9, 12-13, 13-17, 20, 23-25, 30, oktober
  - 5-6, 13, 22-23, 28-29 november
- Personliga anteckningar - läkningsprocessen gjord under perioden med iPhone¹⁷:
  - 15, 17, 18, 20, 24, 25, 30 september
  - 1, 2, 3, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 20, 23, 28, 29 oktober.
  - 2, 5, 9, 18 november
- Tankekarta gjord i Prezi¹⁸:
  - Bilder från nätet
  - Skriftliga tankar
- Litteraturläsning bestående av:
  - Aktiva medicinska implantat - En teknikutveckling som räddar liv¹⁹
  - Förekomst av peri-implantat 3 år efter Implantatinstallationen vid Centrum Oral Rehabilitering Parodontologi: En retrospektiv, beskrivande och jämförande journalstudier²⁰
  - Är bröstförstoring till för alla kvinnor? – En retrospektiv fenomenologisk studie på kvinnor som genomgått en bröstförstoring²¹

---

¹⁴ Edling, Marta (2009) "Konstnärlig forskning och utveckling i Sverige 1977-2008. Några reflektioner över en historia som tycks upprepa sig", i *Årsbok om Konstnärligt FoU 2009*, Stockholm: Vetenskapsrådet, s. 26 f.

¹⁵ Finns i författarens ägo, längd:0:26:09, 2014-09-02.

¹⁶ Finns i författarens ägo, totalt 30 anteckningar.

¹⁷ Finns i författarens ägo, totalt 160 bilder.

¹⁸ Finns i författarens ägo

¹⁹ Sjöström, Ulrika & Savn, Gabriella (2010), *Aktiva medicinska implantat - En teknikutveckling som räddar liv*, KTH: Industriell produktion.

²⁰ Nilsén, Christina (2008), *Förekomst av peri-implantat 3 år efter Implantatinstallationen vid Centrum Oral Rehabilitering Parodontologi: En retrospektiv, beskrivande och jämförande journalstudier*, Falun: Högskolan Dalarna

²¹ Barišić, Marijana & Golovko, Julija (2007), *Är bröstförstoring till för alla kvinnor? – En retrospektiv fenomenologisk studie på kvinnor som genomgått en bröstförstoring*, Lund: Institutionen för psykologi, Lunds universitet.

- Personliga kommentarer till denna text skrevs i tre omgångar. För att inte påverkas av tidigare skrivna kommentarer till texten valde forskaren att inte läsa dem under perioden som kommentarerna skrevs.
  - 2 oktober
  - 14 oktober
  - 5 november
- *Makeovermani: om Dr Phil, plastikkirurgi och illusionen om det perfekta jaget*²²
- *Plastikkirurgiboken – skönhet genom vetenskap*²³
- *Orlan: millennial female*²⁴
- *Estetik På Klinik- Den estetiska kirurgins legitimerande retorik*²⁵
- Internetsökningar för djupare förståelse av specifika begrepp
  - Implantat, läder, stent, biomimetisk material, hud och silikon²⁶
  - Biomedicinska applikationer²⁷

Första dokumentationen var ljudinspelning gjord 2014-09-02 som är dagen innan operationen. Efter operationen är tidigaste dokumentationen gjord 2014-09-03 genom fotografi. Personliga anteckningar gjordes först 2014-09-15, 12 dagar efter operationsdagen.

---

²² Johansson, Thomas (2006), *Makeovermani: om Dr Phil, plastikkirurgi och illusionen om det perfekta jaget*, Stockholm: Natur och kultur

²³ Hedén, Per (1996), *Plastikkirurgiboken: [om skönhetsideal, estetisk och rekonstruktiv kirurgi]*, Stockholm: Silander & Fromholtz

²⁴ Ince, Kate (2000), *Orlan: millennial female*. Oxford: Berg

²⁵ Andersson, Anita (2005) *Estetik på klinik: den estetiska kirurgins legitimerande retorik*, Linköping: Linköpings universitet

²⁶ www.wikipedia.se

²⁷ www.uu.se

Teori och Tolkningsram

Konstnärlig forskning

Jag använder mig av Biggs, resonemang om hur man lär sig av erfarenheter, då han synliggör ett sätt att se på kunskaper, skillnader mellan kunskapsområden och hur dessa kan kommuniceras.

Erfarenhetsförnimmelse och erfarenhetsinnehåll

Biggs menar att erfarenhetsförnimmelse inte har samma form som erfarenhetsinnehåll, detta eftersom erfarenhetsförnimmelser är det vi upplever i upplevelsen, erfarenhetsinnehållet är en form av reflektion över upplevelsen. Erfarenhetsinnehållet behöver alltså någon form av kognitiv aktivitet. Däremot menar Biggs att erfarenhetsförnimmelse och erfarenhetsinnehåll kan förekomma samtidigt i estetiska sammanhang.²⁸ Om man ser till hur konsten kan gestaltas innefattas erfarenhetsförnimmelisen i form av t.ex. film dokumentation av en upplevd erfarenhet och erfarenhetsinnehåll eftersom denna visas inför en tänkt publik. Det betyder att konstnären har tänkt och reflekterat över vad gestaltningen skall visa publiken, samtidigt som publiken får se erfarenhetsförnimmelisen genom visuell gestaltad form.

Erfarenhetskunskap som representation

Biggs resonerar om hur erfarenhetsinnehåll kan kommuniceras i språkliga och/eller i icke-språkliga uttryckssätt. ”Representation är någon form av översättning där vi frångår vad vi försöker begreppsliggöra och beskriva det på ett alternativt sätt.”²⁹ Därför är det en fördel att erfarenhetsinnehållet representeras av erfarenhetsförnimmelser. Om man tar klassrum som exempel kan vi acceptera olika former av representationer av denna. Vi kan måla ett klassrum, tala om den, skriva kritiska texter kring denna, etc. Detta eftersom vi kan se samband med den och det som kanske är mer eller mindre uppenbara för oss när vi möter ett faktiskt klassrum. Erfarenhetsinnehållet av ett klassrum kan då uttryckas i språkliga och icke-språkliga representationer av den. Detta eftersom de flesta av oss har någon form av erfarenhet av ett eller flera klassrum. Biggs menar att om erfarenhetsförnimmelisen görs till en

---

²⁸ Biggs (2004/2007), s. 90.

²⁹ Ibid., s. 91.

representation, kan man fokusera på erfarenhetsinnehållet och denna är det som forskningen ska handla om.³⁰ Här menar jag till skillnad från Biggs att om man utgår från en autoetnografisk studie kan vi tillåta och erkänna erfarenhetsförnimmelsen i forskningen men att denna bör sättas i en socialkontext, och därigenom diskutera förhållandet mellan erfarenhetsförnimmelsen och erfarenhetsinnehållet. Däremot vill jag påstå att även om en erfarenhetsförnimmelse är svår eller näst intill omöjlig att kommunicera betyder det inte att den inte har ett värde i sig själv.

Implicit kunskap

Biggs menar att implicita kunskaper inte kan göras till ord och därigenom är också erfarenhetsförnimmelser utsägliga. ”Språket kan inte uttrycka allt. Det är svårt, om inte omöjligt att förklara för någon som inte kan cykla vad han eller hon måste göra för att bemästra denna praktik.”³¹ Eftersom praktik och erfarenhetsförnimmelser är bundna till en kropp är det svårt ibland att tala om dem som en absolut sanning som inte kan ifrågasättas. Kroppen blir bärare av denna kunskap. Vissa typer av erfarenheter och praktiker kan iscensättas för att det skall vara möjligt för två individer att tala om dem som en gemensam upplevelse. Däremot kommer man aldrig helt och hållet kunna vara säker på att våra erfarenheter är samma även om praktiken var densamma. På det sättet går det inte att definiera en absolut sanning om erfarenhetsförnimmelser. Men jag tänker att bara för att vi inte kan vara helt säkra på den betyder det inte att vi inte kan försöka förstå oss på den.

Metodologi inom konstnärliga forskningsprocesser

När det kommer till metodologi eller modell för konstnärliga forskningsprocesser är det svårt att få ett generellt svar. Detta eftersom metoden för forskningen är baseras på ett konstnärligt plan där konstnärers arbetssätt är olika. Per Nilsson, säger ”Att sträva efter en sådan formulerad metod eller att formulera en sådan modell vore, enligt min mening, att hugga av den gren konsten sitter på.” Han menar också att om en generell modell förekommer blir innehållet av modellen sekundär och därför innehållslös. Därför är jag benägen att hålla med honom att metodologi för konstnärlig forskning är och bör vara pluralistisk.³² Michael Biggs gör också en skillnad på naturvetenskaplig forskning och den konstnärliga forskningen genom att belysa att naturvetenskapen bedrivs enligt ett paradigm (tankemönster) (med Kuhns

---

³⁰ Ibid., s. 91.

³¹ Ibid., s. 92.

³² Nilsson (2006), s. 140.

begrepp). ”Ett kuhnskt paradigim är en sammanhängande serie av begrepp och metoder och genomsyrar det vetenskapliga synsättet på forskning vid vilken som given tidpunkt, t.ex. kvantmekanik.”³³ Biggs liksom Nilsson menar att det inte förekommer en serie metoder framför andra i konstnärlig forskning, eftersom det anses vara en tillgång snarare än en svaghet att ha en mångfald av metodologier för att hitta lösningar på forskningsfrågan.³⁴

Hur kan man se och förstå konstnärlig forskningsprocess

Filosofen Gordon Graham har föreslagit att vi först bör erfara konstverk för att sedan betrakta världen med nya ögon istället för att se världen först och sedan avgöra om verket är en god representation av sakernas tillstånd.³⁵ Detta tänker jag är ett bra sätt att närma sig konstnärlig forskning. Om vi först kan komma överens om att det vi står inför är ett verk kan vi kanske förstå världen på ett annat sätt än innan. Ibland kan det innebära att vi får förståelse för något vi inte visste fanns, eller som vi kanske anade men som inte var synligt för oss. Hur vi ser och förstår konstnärliga forskningsprocesser är också kulturellt bundet eftersom vi är kulturella varelser. Nilsson tar upp konstnärerna Bigert och Bergströms dokumentärfilm *The Bigg Feed* från 1999 för att tydliggöra hur man kan se och förstå en konstnärlig forskningsprocess. Filmen handlar om amerikanska fångars sista måltid. Bakom ligger arkivforskning och intervjuer samt gestaltning med film. Vid avrättningen gör fångarnas kroppar sig av med den sista måltiden på naturligt sätt. Bigert och Bergström valde att gestalta detta i Stockholm genom att hänga upp varje fånges *nedskitna* kalsonger med deras namn fästa vid varje kalsong i ett skyltfönster. På detta sätt blir det en ytterligare dimension av deras arbete som inte kan visas i ett domslut eftersom den enbart är lingvistiskt.³⁶ På liknande sätt borde man kanske kunna förstå konstnärliga forskningsprocesser. Subjektiviteten är inget som man kan komma helt ifrån för om man tar bort den blir en konstnärlig forskningsprocess helt innehållslös.

---

³³ Biggs (2004/2007), s. 94.

³⁴ Biggs (2004/2007), s. 95.

³⁵ Graham, Gordon (1997), *Philosophy of the Art: An introduction to Aesthetics*, London: Routledge s. 58.

³⁶ Nilsson (2006), s. 146 f.

Forskaren - bärare av teorier

Eftersom undersökningen är av autoetnografisk karaktär är det av relevans att synliggöra de teorier och begrepp som forskaren själv är bärare av. I detta fall är det teorier som används på den bildpedagogiska institutionen på Konstfack.

Socialkonstruktionism

Vivien Burr, Principal lektor i psykologi, University of Huddersfield, påvisar att socialkonstruktionism konstrueras mellan människor. Detta sker dagligen i det sociala sammanhanget. Därför är det viktigt att vi kritiskt granskar de normer, tankar och/eller idéer som vi skapar och återskapar både själva och tillsammans.³⁷ När man kan identifiera ett fenomen som skapas genom sociala sammanhang öppnar det upp för andra alternativa synsätt att se på saken eller påverka dessa. Utveckling är en egenskap som gör människan till en av det mest anpassningsbara varelserna på jorden. Även språket kan ses som en social konstruktion som är i ständig förändring. Nya ord uppkommer och gamla försvinner. Därför menar Vivien Burr att även språket är en socialkonstruktion.

We think of language as a bag of labels which we can choose from in trying to describe our internal states such as thoughts and feelings. The nature of the person and their internal states seem to us to come first, and the job of language is to find a way of expressing these things to other people. In this way of thinking, they, people and the language the use are certainly closely bound up with each other; people use language to give expression to things.³⁸

Norm

Normer uppkommer där det förekommer människor. Normer består ofta av något som vi ser som normalt och något som sällan ifrågasätts. Normer bygger på olika sociala mönster. Cristina Bicchieri, professor i Social Thought och filosofi vid University of Pennsylvania, menar att normer kan vara formella eller informella, personliga eller kollektiva, beskrivande för vad människor gör, eller normativa beteenden. Normer är något som skapas genom sociala interaktioner, var av dessa produceras och åter produceras.³⁹ Det innebär att olika typer av

---

³⁷ Burr, Vivien (2003), *Social constructionism*, London: Routledge, s. 3.

³⁸ Ibid., s. 47.

³⁹ Bicchieri, Cristina (2006), *The grammar of society: the nature and dynamics of social norms*, New York: Cambridge University Press, s. 1.

normer uppkommer i olika kulturer. Det som är vanligt förekommande för en kultur kan ses som väldigt kontroversiellt i en annan kultur. Det är först när någon bryter eller ifrågasätter normen som den oftast blir synliggjord.

Medierade bilder

De bilder som vi i dagens samhälle får till oss kommer i alla möjliga olika former. Vi får dem i ett konstant flöde via tv, film, tidningar, böcker, internet, reklam mm. Bilder är kommunikationsbärare. Thomas Koppfeldt, lektor på institutionen för Bildpedagogik, Konstfack, menar att när vi ser en bild ser vi aldrig en enskild sak utan det vi ser är alltid i relation mellan bilden och oss själva. Bilder är en syn som har återskapats eller reproducerats och är en eller flera former av iakttagelser.⁴⁰ Om jag frågar er hur en val ser ut kan de flesta ge någon form av beskrivning av hur en val ser ut eller var den lever. Däremot kanske det inte är många som faktiskt har sett en val i verkligheten. Detta är för att vi fått bilder till oss under hela vår uppväxt som inte är våra egna utan medierade. *"Bilder föder bilder."* Våra sätt att se saker och ting konstrueras av vad vi vet eller tror oss veta, t.ex. personliga erfarenheter av skönhet.⁴¹

Visuell kommunikation och kvinnliga tecken

Det visuella kommunikation innebär är att tydliggöra vad i samhället som kan vara kommunikationsbärande. Kommunikationen är av sociala, politiska och kulturella betydelser. En gemensam kod och ett gemensamt teckensystem är en förutsättning för all kommunikation. Vad som innefattas av begreppet visuella kommunikation är tanken att en bild eller bruksföremål "säger" något. Det uppstår någon form av kommunikation som kan antyda på dess historia, samtid och upphovsmannen eller -kvinnan⁴². I detta fall kommer visuella kommunikation framför allt att syfta till kläder, kroppen (eftersom denna alltid är mer eller mindre synlig och därför direkt tillgänglig) och andra ting som kan kopplas ihop med kvinnliga tecken. Oftast kommer kvinnliga tecken via någon form av representation. Det kan vara reklam, tv, eller liknande. Griselda Pollock, professor i Social och Kritisk Historier av

---

⁴⁰ Anteckningar från lektion med Thomas Koppfeldt, 2011- 11-25.

⁴¹ Ibid.

⁴² Eriksson, Yvonne & Göthlund, Anette (2004). *Möten med bilder: analys och tolkning av visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur, s 20.

Konst, vid University of Leeds, England, menar att en kvinna i en film inte kan motsvara en faktisk kvinna i verkligheten. Detta eftersom filmen blir en form av representation, en medierad bild, av tecknet ”kvinna”.⁴³

Identitet

Identitetsskapande sker redan vid födseln genom att identifiera vilket könsorgan som barnet har. Genom att folkbokföra människor i Sverige ges ett personnummer där den näst sista siffran antingen är jämn eller ojäm. Barn av kvinnligt kön får jämn siffra medan barn av manligt kön får en ojäm siffra. Genom dessa siffror avgör systemet om vi är av manligt eller kvinnligt kön. Barns egen identitetsskapande sker först när de blir medvetna om att de är en individ som kan se och bli sedd på, men kanske framförallt bli sedd genom andras ögon. Detta blir en form av bekräftande, jag finns och du ser mig, vilket gör att en naturlig reaktion blir att bekräfta den som bekräftade en själv. På det sättet skapar vi oss själva men också varandra genom våra möten. ” ”I den här glipan” mellan jag och mig själv vill vi hela livet placera andra bilder som vi möter för att spegla oss i eller byta plats med. Vad har media med detta att göra? Jo, den speglar det vi pratar om och innefattar även andra sätt att se på oss.”⁴⁴ I dagens samhälle sker inte bara möten mellan människor utan även också mellan människor och medier. Det gör att vi påverkas av den retorik reklam för, den utformningen TV-shower har, vilken typ av transportmedel vi väljer. Ofta innebär det att vi kan eller ska konsumera en livsstil eller produkter kopplade till den livsstilen. Detta är en typ av identitetsskapande som kommer till oss genom medier.

---

⁴³ Pollock, Griselda (1990/2001), ”Frånvarande kvinnor: nytt perspektiv på kvinnobilder”, *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 3-4/2001, s. 116.

⁴⁴ Carlsson, Anders, Koppfeldt, Thomas (2008), *Visuell retorik – Bilder i reklam, nyheter och livsstilsmedia*, Malmö: Liber, s. 114.

Tidigare forskning

Jan Kaila, professor i konstnärlig forskning vid Bildkonstakademin i Helsingfors, skriver i *Vad är meningen med forskning och doktor studier i konst?* om att problematiken inom konstnärlig forskning har att göra med identiteten, alltså hur forskning identifieras och hur den hänger ihop med traditionell (vetenskaplig) forskning. Hans arbete handlar om hur en doktorstitel kan genomföras inom konstnärliga områden. Detta valde han att genomföra genom en till två utställningar och två texter, var den ena texten består av samtal och den andra av flertal tillägg av artikeltyp. På det sättet menar han att den ”analytiska sektionen” i hans forskning skulle bli en trovärdig reflektion över hans skilda konstnärliga praktiker.⁴⁵

Michel Biggs menar att den konstnärliga forskningsprocessens frågeställning kan vara av filosofisk karaktär där man istället för att ge ett entydigt svar försöker förstå frågeställningen och dess uppkomst. Genom detta blir det möjligt att hävda att praktiserade frågor och praktikbaserade svar är kännetecknet.⁴⁶ Eftersom konstnärlig forskning inte nödvändigtvis behöver resultera i ett absolut svar, blir det relevant att framhäva vem svaret riktar sig till. Biggs menar att en förutsättning är att publiken delar ett intresse i frågan, eller att serier av möjliga meningar och/eller frågor om ämnet tillhör en potential konsument av forskningen.⁴⁷

---

⁴⁵ Kaila, Jan (2007), ”Vad är meningen med forskning och doktorsstudier i konst?”, i *ArtMonitor* 1/2007, Göteborgs universitet: Konstnärliga fakulteten, s.53 f.

⁴⁶ Biggs (2004/2007), s. 93.

⁴⁷ *Ibid.*, s. 96.

Bearbetning och analys

Försök till att förstå erfarenhetsförnimmelse

Om man ser till hur Biggs närmar sig erfarenhetsförnimmelse, vilket är egna upplevda upplevelser i en upplevelse, håller jag med honom att dessa kan vara svåra att kommunicera eftersom de är bundna till subjektet och dess kropp. Därför skulle alla form av kommunaktion av denna innebära ett erfarenhetsinnehåll eftersom det innebär någon form av kognitivt arbete. Detta kognitiva arbete sker snabbt och automatiskt i vår hjärna i och med att vi börja formulera tankar. Dessa tankar blir sedan erfarenhetsinnehållet och det som kan kommuniceras. Jag vill däremot försöka närma mig erfarenhetsförnimmelse i den konstnärliga forskningsprocessen utan att lägga för stor vikt vid att det är ett erfarenhetsinnehåll. Snarare vill jag försöka att förstå och hitta spåren av hur erfarenhetsförnimmelse kanske kan framträda samt anas utan att ta anspråk på en absolut sanning.

För att försöka kunna närma sig erfarenhetsförnimmelsten i den konstnärliga forskningsprocessen har personliga anteckningar och fotodokumentation blivit det material som vi ska titta närmare på.

15 september 2014 14:00

Det sticks i höger bröst. Under armhålan på sidan.
Vänster bröst spänner över på framsidan.

10 oktober 2014 08:12

Fick slag mot höger bröst av en armbåge. Blev lite rädd.
Gjorde inte jätte ont. Skrek till. De är mycket mindre än förut. Känns bra. Kan göra mycket mer nu än tidigare.

14 september

16 september

2 november

Idag. De är i vägen. Kan inte sätta armarna eller sträcka mig efter saker på motsatta sidan utan att de tar emot. Det vore en sak om de var mjuka och följsamma. Nu är de bara som två hårda bollar som förhindrar. De är mjukare än innan.⁴⁸

22-23 november

49

Även om meningarna är byggda på ett beskrivande sätt är det fortfarande subjektiva vilket betyder att detta inte kan gälla för alla. Däremot kan de flesta människor, i form av subjekt, kunna finna någon form av förståelse eftersom deras egna upplevda upplevelser kan ha stött på en liknande process någon gång i livet. Detta betyder fortfarande inte att vi säkert kan förstå hur den andra känt eller upplevt under den aktuella perioden men det ger en inblick av ett händelseförlopp som i detta fall inte enbart innefattar skrift. Detta, tänker jag, bräddar vår förståelse eftersom vi får till oss olika typer av information. Problematiken ligger i att det lingvistiska har en förmåga att vilja ta över samt gör att vi är vana att processa den. Däremot behöver vi inte alltid något visuellt utan genom att erkänna subjektiviteten gentemot våra egna och andras kroppar samt dess upplevelser kan man försöka förstå varandra. Detta kräver fortfarande att vi måste acceptera att det inte finns en absolut sanning, eftersom alla är olika. Det är som Per Nilsson säger att vi inte kan helt skåda, beskåda eller försöka förstå ett konstverk eller konstnärlig forskningsprocess utan att acceptera en subjektivitets närvaro av något slag. Utan det blir materialet innehållslöst.⁵⁰ Detta i sin tur innebär att det ställs någon form av krav på betraktaren som observerar den konstnärliga forskningsprocessen.

Erfarenhetsinnehållet - dess representation och kommunikationsmöjligheter

Om man nu talar om erfarenhetsinnehåll och hur dessa kan kommuniceras och representeras får man också acceptera att det förekommer olika former av kommunikation och representationer. En del är den textuella kommunikationen som består av skrift och som dessutom dominerar traditionell forskning och forskningsdokumentationen. En annan del är den textuella kommunikationen som består av icke-skriftliga representationer. Det vill säga

---

⁴⁸ Finns i författarens ägo

⁴⁹ Finns i författarens ägo

⁵⁰ Nilsson (2006), s. 140.

fotodokumentationer, filmer eller någon annan form av gestaltande som kan existera. Kommunikationen uppstår här först när den icke-skriftliga representationen möter en betraktare. Beroende på avsikterna av en konstnärlig forskning och dess syfte kan i vissa undantagsfall även förekomma i situationer där en representation också uppvisas för en frånvarande betraktare. Alltså att det inte förekommer en betraktare i fysisk bemärkelse som ska bli mottagare av det konstnären valt ut för kommunikationen. Där blir själva situationen i sig specifik med sitt syfte att vända sig till en icke-betraktare. De erfarenhetsinnehåll som vi kommer att undersöka närmare består av personliga anteckningar från läkeprocessen och transkribering av ljudinspelning från den konstnärliga forskningsprocessen.

Personliga anteckningar - läkningsprocessen

17 september 2014 19:30

Vill köpa kompress och antibiotikamedel. Blir lite orolig. Huden har rest sig under tejen. Lite läckage på vänstersida av såret. Kollar mer senare ikväll när jag får hjälp. Kirurgen har inte svarat på mail.

20 september 2014 09:45

Drömde om att höger implantat ramla ut. Efter helikopter flyg. Myggmedel. Vinter kamp. Hård storm. Och sen var ute på klassresa. Implantatet kom att ligga på en stolsarm.

23 oktober 2014 17:33

På tal om att sträcka tillbaka axlarna. Detta innebär att lyfta fram något specifikt förutom hållningen i sig. Detta är något nytt. Vad innebär detta? Så länge hållningen är något kass syns de inte så mycket. Men att göra dem synliga blir även att göra de mer tydliga för andra. Kan det innebära att omforma sin identitet i handlingen? Hur man väljer att bli sedd och hur andra förväntas se på en.⁵¹

Om man ser till innehållet som representerats kan man också se att det innehåller delar som inte enbart är beskrivningar av känslor utan också av sociala interaktioner. Därför blir innehållet mer än en självrepresentation i form av känslor i läkeprocessen. Kirurgen som måste kontaktas gör att man kan förstå att det förekommer en annan människa bortom det subjekt som skriver. I den andra personliga anteckningen får vi ta del av en dröm. Eftersom den tidigare anteckningen

---

⁵¹ Finns i författarens ägo

klargör att kirurgen inte svarar på e-post kan man kanske dra slutsten att subjektet påverkas av komplikationer i läkningsprocessen och att dessa även påverkar sina drömmar. Den tredje anteckningen innefattar inga spår av de orosmoment vi skrivit om. Däremot förekommer ett yttrande i form av ” På tal om att sträcka tillbaka axlarna”, där man kan ana att det förekommit någon form av tanke om hur man ska sträcka på sig. Var denna tanke kommer ifrån framgår inte av den personliga anteckningen. Det som däremot blir synligt är tanken om att hållningen påverkar något och att subjektet undrar om detta kan påverka identitetsskapandet.

Transkribering - ljudinspelning

- Då är vi alltså här idag, dagen innan operation och jag tänkte informera lite om, hur, vad och varför. Och lite hur mina tankar har gått inför det här beslutet. /.../ Ock bakgrunden har väl, också med att gör hur /.../ den mediterade bilden av kvinnan givetvis. Också alla de här nära människorna som är ens släkt, vänner och familj som man har vuxit upp med, att de kommer finnas en föreställning att när du kommer i puberteten, då händer det här. Informationen, sexualundervisningen också typ, ja men någon gång förr eller senare så går man från barn till kvinna. Så detta kan jag inte förneka har påverkat mig och ur jag ser på mig själv. Konstfack har givit mig mycket information om hur mediering går till.⁵²

Texten avspeglar subjektets tankar om varför denna genomför en bröstoperation. Här förekommer begreppet, medierad bild, och detta står i relation till bilden av kvinnan. Dessutom förekommer det tankar om uppfostran samt sexualundervisningen under skolåren. Till skillnad från de personliga anteckningarna får vi nu mer sammanhängande information om den konstnärliga forskningsprocessen.

Möte med diskurser

Den konstnärliga forskningsprocessen handlar inte enbart om subjektets egna erfarenheter och sätt att förmedla dem på, utan också att subjektet är placerat i en kultur där det redan förekommer diskurser kring ämnet bröstimplantat. Diskurserna i sig har specifika resonemang gällandet ämnet. I följande texter kommer subjektets personliga reflektioner och kommentarer möta diskurser inom vetenskap, estetik, och samhälle. För varje rubrik har jag valt att skriva ut vilka delar av den konstnärliga forskningsprocessen som möts innan bearbetning och analys. Detta för att läsaren ska få förståelse och överblick av de olika delarna av processen som möts.

---

⁵² Finns i författarens ägo

Medicin

Denna del av den konstnärliga forskningsprocessen möter subjektets personliga anteckningar från tankekartan litteratur om tandimplantat samt litteratur om medicinskt inplantat. I litteraturläsningen som handlar om tandimplantat förekommer även kommentarer subjektet har skrivit vid läsningen.

Tankekartan - Personliga anteckningar

Den medicinska forskningen har kommit så pass långt att vi idag kan reparera och till med ersätta delar av våra kroppsdelar samt organ. För att kroppen inte ska stöta bort ett främmande material läggs det vikt på vilken typ av material som skall användas. /.../ Eftersom funktionen är beroende av utformningen och tvärtom är det intressant att fundera över var gränser går mellan rekonstruktionsoperationer och estetiska operationer.⁵³

Litteratur - *Förekomst av peri-implantat 3 år efter Implantatinstallationen vid Centrum Oral Rehabilitering Parodontologi*

Implantathistorik

Under 1950-talet arbetade professor Per-Ingvar Brånemark vid Lunds universitet med experimentella studier rörande blodcirkulationen i kapillärer. För att kunna studera blodflödet i levande vävnader användes rör av metallen titan som opererades in i underbenet på en kanin. Av en tillfällighet fann Brånemark att titan och benvävnad läkte samman på ett sätt som man aldrig tidigare sett. Förklaringen till att metoden lyckades tycktes vara att ytan på implantatet direkt förenades med den levande benvävnaden. Detta fenomen kallas osseointegration⁵⁴

Tillhörande personlig kommentar till stycket ovan

21/11-14

Blodflödet är viktigt för att vävanden inte ska dö. Benvävnad -vad är det och hur fungerar den till skillnad från annan vävnad? Finns det några specifika förhållningsregler om denna bryts eller blir det bara mer cementerad/stabil? En steloperation?⁵⁵

Litteratur - *Aktiva medicinska implantat*

Avsnitt 3.1 Material som accepteras av kroppen

De material som implanteras i kroppen kallas biomaterial. Ett biomaterial definieras som "ett material som är avsett att samverka med kroppens biologiska system (exempelvis andning, matsmältning et cetera; författarnas anmärkning) för att utvärdera, behandla, förstärka eller ersätta antingen vävnad, organ eller annan kroppslig funktion" (Jianguo, L. 2008). Dessa material ska vara biokompatibla, det vill säga deras samspel med vävnader ska vara förutsägbara och ske på ett önskvärdt sätt.⁵⁶

---

⁵³ Finns i författarens ägo

⁵⁴ Nilsén (2008), s. 7 f.

⁵⁵ Finns i författarens ägo

⁵⁶ Sjöström & Svan (2010), s. 5.

Här ser vi tre olika delar av forskningsprocessen som alla behandlar medicinsk diskurs. Tankekartan är subjektets egna tankar rörande den medicinska tekniken och dess utveckling. Däremot kommer denna in på material och tankar kring rekonstruktiva-/estetiska operationer som vi ska se på lite närmare senare. Om vi tar en titt på examensarbetet som behandlar tandproteser märker vi att stycket behandlar delar av medicinsk historia i förhållande till blodcirkulationen. Den personliga anteckningen till stycket tar upp blodflödets betydelse för vävnader. Men här förekommer även frågor kring vävnad och effekten av benvävnadens funktion i förhållande till Brånemarks studie. Frågan ”En steloperation?” kanske kan tänkas syfta på hur material och vävnad läker ihop och om denna läkning inte fungerar innebär det någon form av steloperation. Ser vi vidare på det andra examensarbetet rörande medicinsk teknik märker vi att det saknas kommentar till detta stycke, vilket gör att vi istället får vända oss till innehållet för att försöka förstå varför det har blivit utvald. I avsnittet *3.1 Material som accepteras av kroppen*, nämns begrepp biomaterial och här får vi även en förklaring till vad biomaterial är för något och vad dess syfte är. Gemenast för dessa tre olika delarna av den konstnärliga forskningsprocessen är att alla delar har någon form av spår av medicinskt betydelse i förhållande till kropp, implantat och biologi.

Anatomi

Här möts subjektets transkribering från ljudinspelning, personliga anteckningar från läkeprocessen och litteraturläsning från boken: *Plastikkirurgiboken – skönhet genom vetenskap*.

Transkribering - ljudinspelning

Sen visade hon också, vi pratade, diskuterade också de här om man får barn, amning. Var man lägger de här implantaten. Och när jag pratar om påverkning av amning alltså, pratar vi om körtlar hur det ser ut rent biologisk. Alltså var grejerna finns. Hur placeras implantatet i förhållande till dem. Vi har också pratat om var implantatet ska ligga. Om det ska ovanför bröstmuskeln eller under bröstmuskeln, för- och nackdelar med det.⁵⁷

Personliga anteckningar - läkningsprocessen

2 oktober 2014

Jämförelse mellan riktig vävnad och konstruerad. Oavsett om formen bli den samma kan implantatet aldrig bestå och ge samma känsla som äkta vävnad. Den förbli hårdare och därigenom påminns individen alltid av skillnaden. Så länge man inte jämför med äkta material kan man få illusionen av äkthet.

---

⁵⁷ Finns i författarens ägo

12 oktober 2014

Alla dessa små finnar. Eller fett klumpar. Vet inte om de är sårtiden men misstänker att det också kan ha att göra med operationen. Kroppen ställer om sig. A menar att instängdheten gör sitt och därför reagerar huden som den gör. Kände huden komma mot varandra första gången i går.

Böjde mig ner för att nå fötterna i duschen. Märklig känsla.⁵⁸

Litteratur - *Plastikkirurgiboken*

Någon form av narkos ges därför alltid, även om vi med moderna tekniker kan hålla denna narkos ganska ytlig och kompletterar den med lokalbedövning. Sedan steriltvättas operationsområdet med sprit och kläs med sterila dukar. Därefter gör kirurgen ett av de snitt som beskrivs nedan, och som gemensamt bestämt, och sedan skapas fickan för implantatet. Sättet på hur huden sys ihop efter ingreppet varierar, men vanligtvis försöker man ha avlastande stygn i underhuden som gör att ärret inte utsätts för belastningar. Men ger på det sättet de bästa förutsättningarna för en diskret utseende.⁵⁹

I transkriberingen nämns en hon, vem är denna person kan man undra? Utav det vi kan urskilja av texten kan vi förstå att det har att göra med var någonstans man kan placera implantatet i förhållande till körtlar i bröstet, eftersom amning förekommer i diskussionen. I och med att för- och nackdelar kommer upp kanske man kan ana att dialogen har gjorts med någon som har erfarenhet av bröstimplantat av något slag. I de personliga anteckningarna kommer det upp en jämförelse mellan riktig vävnad och konstruerad samt att subjektet verkar bli besvärad av finnar eller fettklumpar. Det finns även en upplevelse i form av att huden kommer emot varandra för första gången, vilket skulle kunna betyda att detta aldrig har hänt förut. Om vi nu ser på den sista delen som består av utdrag från *Plastikkirurgiboken*, nämns det saker som narkos, lokalbedövning, steriltvätt, kirurgen gör ett snitt, huden sys ihop, ärr m.m. Dessa delar av den konstnärliga forskningsprocessen tar upp saker som har att göra med biologiska faktorer i förhållande till bröstförstoringen. Man kanske också kan tänka sig att detta är ett försök till att förstå vad handlingen har inneburit från perioden innan operationen fram tills den var genomförd och genom upplevelsen av läkeprocessen. Det som däremot sticker ut lite är hur subjektet gör en egen analys av vävnaden i förhållande till äkthet. Man kan fråga sig vad denna äkthet ska innebära och varför den verkar vara viktig.

---

⁵⁸ Finns i författarens ägo

⁵⁹ Hedén (1996), s. 188 f.

Teknikutveckling och material

I teknikutveckling och material bearbetas tankekarta med tillhörande personliga anteckningar och transkribering från ljudinspelning i mötet med litteraturen: Aktiva medicinska implantat från den konstnärliga forsknings processen.

Tankekartan - Personliga anteckningar

Som det ser ut idag har forskning och teknik lett oss fram till den punkten där det faktiskt är möjligt att föra in främmande material i kroppen utan att den absolut stöter ifrån sig materialet. Detta i sin tur har också inneburit att tekniska objekt kan föras in i kroppen eller vara fäst i anknytning till ett. /.../ Pacemaker är ett sådant exempel som innehåller teknik, flera olika typer av material och som dessutom har en specifik funktion att få hjärtat att slå i rätt takt för att pumpa ut blodet i kroppen.⁶⁰

Litteratur – Aktiva medicinska implantat

Några vanliga metalliska biomaterial som används för implantat är titan, rostfritt stål och platina. Generella nackdelar med metalliska material är att de kan korrodera och att de joner som avges kan vara giftiga för kroppen. Fördelarna är att de är lätta att tillverka och att sterilisera samt deras goda hållbarhet. (Jianguo, L. 2008)

Titan är ett lätt material med lång klinisk historia och används i så gott som alla aktiva medicinska implantat. Dess goda biokompatibilitet beror dels på att materialet ogärna reagerar med sin omgivning, och dels på dess korrosionsbeständighet. Det sistnämnda beror på den tunna oxidfilm som alltid bildas på titans yta då det reagerar på syre. Titan är dessutom inte benäget att reagera med proteinlösningar, till skillnad från exempelvis rostfritt stål. Vidare reagerar kroppen på titan med en skonsamt inväxt. (Ornberg, A. 21 april 2010)

Silikon har liksom titan en lång klinisk historia och har med sin goda kemiska stabilitet visat sig utmärkt som material för långtidsimplantat. Materialet är mjukt men hållfast eftersom bindningen mellan silikon och syre är starka. Dessutom kan silikonmolekyler roteras utan att gå sönder vilket gör materialet flexibelt. (Dowling, K. 22 april 2010)

Andra funktioner som dagens pacemaker är utrustade med omfattar olika typer av minnesfunktioner så som batteritillstånd. Materialet är mjukt men hållfast eftersom bindningen mellan silikon och syre är starka. Ett pacemakerbatteri håller cirka tio år och är inte laddningsbart. Beroende på hur ofta stimulering sker, vilka inställningar som valts och batteristorlek håller batteriet olika länge.⁶¹

Transkribering - ljudinspelning

Det finns två olika typer av implantat. Det ena kallas för det runda implantatet om jag inte missminner mig och det andra kallas för det anatomiska implantatet. Det anatomiska implantatet har droppliknande form för att få det mer naturligt. /.../ Delvis finns det flera olika typer av implantat. Detta är ett geléimplantat vilket innebär att höljet har en liten ... alltså utsidan utav

---

⁶⁰ Finns i författarens ägo

⁶¹ Sjöström & Svan (2010), s. 5 f.

implantaten är inte slät utan lite skrovligt. Lent ändå. Tidigare fanns också med koksaltlösning och flytande silikon.⁶²

Det som nämns i stycket från tankekartan innehåller subjektets tankar om teknik och material. Men eftersom stycket är informativt kan subjektet inte enbart använda sig av sina egna referenser, utan har här sökt efter information på annat håll för att kunna precisera sina tankar. Om vi nu ser till avsnittet med medicinska implantat ger texten oss en kort men beskrivande information om biomaterial. Dessa biomaterial har olika för- och nackdelar beroende på deras användningsområden. En viktig del som framträder är den kemiska reaktionen både när det gäller materialets förmågor men också det som kan uppstå när man låter ett material vara kvar i kroppen. Detta nämns gällande titan, då det bildas en oxidfilm på ytan när den reagerar med syre. Ser man till silikonet, läggs vikten på silikonmolekylernas förmåga att rotera utan att gå sönder. Går vi vidare till transkribering pratar subjektet om implantatets utseende. Resonemanget är att anatomiska implantat med droppform blir ett autentiskt bröst. Däremot får vi inte någon vidare förklaring till varför koksaltlösning och flytande silikon inte förekommer i dagens bröstoperationer. Den här delen av den konstnärliga forskningsprocessen är genomgående tekniskt, både hur implantatet kollaborerar med kroppen och dess funktion, samt att materialets kvalitéer är betydelsefulla och har en avgörande roll för hur väl fungerande det verkar i kroppen. Subjektet delar med sig information som denna har resonerat till sig i ett möte med en annan individ.

Estetik

I den här delen möts transkriberat material av ljudinspelning och litteraturen - Är bröst till för alla kvinnor? Vi får dessutom ta del av subjektets personliga kommentarer gällande litteratur innehåll.

Transkribering - ljudinspelning

Form på inlägget. Vi gick in för att göra en 3D-scanning för att kunna simulera hur implantatet skulle kunna se ut. [...] Det nämndes också att en fördel, som jag kommer göra, lägga implantatet under själva bröstmuskeln, det är ju att det kommer bli en fin och anatomisk [...] muskeln gör att formen blir väldigt naturlig. [...] Det kom också upp att jag kände, att när jag kollade på den här bilden, så rent estetiskt kollade jag kroppsformen och sen så kände jag, frågade om det är möjligt att göra åt den här linjen. Och när jag säger linje menar jag linjen på själva bysten. [...] Sen bör man också tillägga att vid första undersökningen/tillfället med sköterskan så mätte hon också min kroppsbringa, [...] kom fram då också till att det är 12,5 cm implantat.⁶³

---

⁶² Finns i författarens ägo

⁶³ Finns i författarens ägo

Litteratur - Är bröstförstoring till för alla kvinnor?

Min kropp är oproportionerlig

Temat, min kropp är oproportionerlig, syftar på kvinnornas yttrande om bröstens proportionalitet i förhållande till den egna kroppen. Brösten, vilka upplevdes avvika från resten av kroppen gjorde att kvinnorna inte kände sig proportionerliga. Vissa av de bröstopererade kvinnorna uppgav t.ex. att deras bröstvårtor var oproportionellt stora i partiet till deras bröst. Samtliga av kvinnorna uppgav att de valde den bröststorlek som de uppfattade som proportionell till deras kropp. En av kvinnorna uppgav:

Jag vill inte ha "bomber" utan ville bara ha mer proportion. /.../ Jag har fått mer proportion i min kropp. Jag känner mig proportionerlig och mer fin.

Känslorna av att inte vara proportionerlig var mest framträdande hos de kvinnor som opererades på en offentlig klinik av medicinska skäl. Dessa kvinnor pratade om en faktisk asymmetri och disproportion gällande bröst. De ville att deras bröst skulle vara symmetriska och stå i proportion till varandra och kroppen, t.ex.

Jag är jämn nu, jag har varit ojämn. Jag får en känsla av symmetri och harmoni när jag tittar på mig. Jag har blivit fin⁶⁴.

Tillhörande personlig kommentar till stycket ovan

2 oktober

Hur man identifieras genom sin kropp? Bröst. Jag fick ju aldrig några så vad spelar det för roll egentligen? Tänker att jag inte vet om jag lidit av det. Förmodligen, men gör det någon skillnad? Tänker att jag inte direkt sett på min kropp i proportioner eftersom jag försöker arbeta medvetet acceptera den som den är gentemot den medierade och inre bilden. Däremot är det mycket värre nu efter ingreppet. Det är första gången jag ser mig i spegeln och undrar varför det ser ut sådär. Ska det göra det? Hud som inte sitter fast. Ojämnheter. Vänster är större än höger. Använder mina "kroki glasögon" i sökandet efter de nya linjerna som uppkommit på och i min kropp. Det händer fortfarande saker med läkningsprocessen. Kanske inte så konstigt.

14 oktober

Proportioner är väl upp till betraktaren och hens föreställningar - subjektiv.

5 november

Det första som kommer upp i mitt huvud är asymmetri. Det är nog inte samma som oproportionerligt?⁶⁵

Av det man kan läsa sig till ur transkriberingen är att subjektet genomgått en 3D-scanning för att se hur implantaten kan komma att se ut. Det nämns också att implantatet ska placeras under bröstmuskeln för att formen ska bli naturlig. Subjektet talar om estetik i förhållande till kroppsform och linjer av bröstet. Det framgår också att vid första mötet med en sköterska mätte bröstkorgen vilket resulterade i ett 12,5 cm implantat. Subjektets kommentar på litteratur innehållet behandlar identifiering i förhållande till sin kropp samt ett uttalande om att

---

⁶⁴ Barišić, & Golovko (2007), s. 15 f.

⁶⁵ Finns i författarens ägo

försöka acceptera sin kropp trots medierade bilder men också den inre bilden i subjektet. Det framkommer att detta blivit problematiskt efter operationen. Frågor som ”varför ser det ut sådär?” och ”ska det göra det?” tänker jag är en indikation på en oro i subjektet. Detta kan röra sig om själva läkeprocessen, men även hur subjektet identifierar sig själv i spegeln efter operationen. Ojämnheter och lös hud kan antyda på detta. Subjektet använder sina ”kroki glasögon” för att studera sig själv och blir mer kritisk till de nya linjerna som uppkommit på dess kropp. ”Det händer fortfarande saker med läkeprocessen. Kanske inte så konstigt.” ser jag som ett försök att lugna och/eller trösta sig själv. Ser man till de senare skrivna kommentarerna verkar subjektet mer distanserad. Här framkommer inte några personliga tankar i förhållande till den egna kroppen, utan snarare bara en kommentar till estetiken samt betraktarpositionen. Estetiken är framträdande i denna del av den konstnärliga forskningsprocessen. Detta blir synligt i hur resonemanget förs i transkriberingsmaterialet samt i kommentarerna till litteraturen.

Identitetsskapande

Följande text behandlar personliga anteckningar från läkeprocessen och litteraturen, Är bröst till för alla kvinnor, från den konstnärliga forskningsprocessen. Litteraturen tillkommer även med subjektets skrivna kommentarer på innehållet.

Personliga anteckningar - läkningsprocessen

1 oktober 2014

Funderar på om överdelarna är för små. Svårt att identifiera känslan.

28 oktober 2014

Kläder. En ny identitet? Köper första nya plagget. Rött. Vågat. En sådan som jag spanat på flera gånger tidigare men inte brytt mig om att prova an någon konstig anledning. Provade ett linne sen tidigare. Vulgärt? Estetik? Subjektiv åsikt när denna inte är vana eller har en bild av den andra inte som stämmer överens med det hen ser?

9 november 2014

Konstigt. Vad ska man med bröst till egentligen? Ytterst märklig tanke.⁶⁶

---

⁶⁶ Finns i författarens ägo

Litteratur - Är bröstförstoring till för alla kvinnor?

Jag är inte hel

Helhetskänsla var ett genomgående tema i majoriteten av berättelserna och kom till uttryck antingen genom att kvinnorna berättade att de före bröstförstoringen inte kände sig hela, eller att de hade en känsla av att något saknades och att det efter operationen beskrev en lättnadskänsla över att de fått det de hade saknat och nu kan känna sig hela.

De av kvinnorna som upplevde att deras kroppar förändrats i samband med graviditet eller åldrande beskrev att de ville få tillbaka den kropp de en gång tyckte om och att det kändes som om något hade gått förlorat. En av dessa kvinnor sa:

Och det bästa jag gjort! Jag trivs jättebra med det. De bröst och kropp som jag hade då som jag faktiskt lärde mig tycka om innan jag blev gravid. Jag saknade mina bröst. Den kroppen har jag fått tillbaka. Nu känner jag mig hel. Så för mig betyder det allt. Det är det bästa jag har gjort på jättemånga år.

De av kvinnorna som alltid hade haft små bröst och för vilka brösten var det enda de var missnöjda med, uttryckte en glädje över att de fått de brösten de aldrig haft men längtat efter. En av de kvinnorna berättande:

Bröstoperationen betyder jättemycket för mig. Man är jätteglad, man skulle kunna springa i bara trosor och visa alla andra att man har bröst. Alltså man var så glad, man var lite stolt när man fick sina bröst. Jag ska inte säga att jag känner mig positiv. Jag är faktiskt jättenöjd. Och jag var ju nöjd med mig själv tidigare utom de där brösten, dem var jag inte nöjd med alls. Jag var inte hel. Och det gjorde mycket⁶⁷

Tillhörande personlig kommentar till stycket ovan

2 oktober

Att erkänna mig som hel med bröst blir konstigt och strider emot arbetet att acceptera sig själv utav den medierade bilden. Blir ett förakt för svaghet. Inre konflikt och oresonligt resonemang. Dumt, hel, gå, stå och äta mm, du är hel!

14 oktober

Längtar efter? Det känns ändå konstigt. Det är vad det är. Om man känner sig finare och hel vad var det då innan som fattades? Rent kroppsligt fanns alla funktionerna där. Det var inte så att det fattades något direkt. De var bara mer eller mindre synliga!

5 november

Vad innebär det att vara hel? Däremot en kommentar – mina bröst är mina därför skulle jag absolut inte springa runt för att visa upp dem. Det är en privat affär med mig själv. Kanske kommer det kännas annorlunda längre fram.⁶⁸

Det första som framkommer är att det verkar som subjektet har svårt att identifiera någon form av känsla i förhållande till ”överdelar” eftersom denna verkar misstänka att de är för små. Sedan kan vi också läsa att kläder är en del som subjektet börjar fundera över. Delvis på grund av ett nyinköpt plagg men också när det kommer till den visuella kommunikationen

⁶⁷ Barišić, & Golovko (2007), s. 16 f.

⁶⁸ Finns i författarens ägo

som kläder kan förmedla. I och med att subjektet tar upp frågor rörande vulgäritet, estetik och subjektiva åsikter kan man ana tankegångar kring betraktarpositioner. Den sista personliga anteckningen från läkeprocessen tycks vara en kommentar till identitetsskapande genom bröst. I kommentaren till litteratur innehållet verkar subjektet mena att om denna anser sig själv som icke hel kan det uppkomma en inre konflikt mellan att försöka acceptera sig själv gentemot den medierade bilden. Samtidigt framhäver subjektet ett förakt för att inte känna sig hel när man fortfarande kan gå, stå och äta. I nästkommande kommentarer kvarstår fortfarande frågan om helheten men formuleringen är inte lika hård i sin framtoning. Nu verkar det snarare som att subjektet reflekterar mer om hur man kan se på helhet samt det synliga i helheten. Den sista kommentaren refererar till ett mer direkt yttrande av intervjumaterialet där subjektet opponerar sig gentemot offentlighetsgörandet av bröstet. Subjektet hävdar att det är en privat affär men påpekar också att detta kanske kan ändras i framtiden. Genomgående förs ett resonemang om hur subjektet möter inte bara sig själv efter operationen men också hur denna positionerar sig emot den medierade bilden, betraktarpositionen och tankar kring hur identitetskap uppkommer. I denna del av den konstnärliga forskningsprocessen blir det väldigt svårt att frånga subjektets närvaro.

Samhälle och normer

Det utvalda materialet här består av två litteraturläsningar. *Är bröst till för alla kvinnor?* med tillhörande kommentarer möter litteraturen *Makeovermani*.

Litteratur - *Är bröstförstoring till för alla kvinnor?*

Jag är inte normal

Temat normalitet var centralt i kvinnornas berättelser då majoriteten av kvinnor på ett eller annat sätt resonerade om sig själva och sina bröst i termer av normalitet. De hade viljan att se ut som andra kvinnor. I samband med att kvinnorna berättade om sina känslor och tankar knutna till sina bröst refererade de ofta till perioder då bröstet började utvecklas. De av kvinnorna som var missnöjda med sina bröst under tonårstiden uppgav att de antingen hade mindre eller större bröst än alla andra, vilket väckte känslor av att de inte var normala. Upplevelsen av att inte vara normal ledde i sin tur till undvikande av situationer då andra kunde se deras bröst. Känslan av att de inte var normala fortsatte även in i vuxenlivet. En informant uttryckte sig om sina för små bröst på följande sätt:

Jag kände mig onormal. Jag behövde bröst för att se normal ut. Alla andra hade det och jag hade det inte. Jag tyckte att det var konstigt, eftersom min mamma inte har små bröst och andra kvinnor i släkten. Det störde mig jättemycket. När jag var i skolan och när vi hade gympan, gick jag in på toaletten och tvättade av mig. Jag skämdes helt enkelt. Jag skämdes för mina små bröst. /.../ Jag känner mig normal och ser ut som alla andra tjejer i min ålder.

De andra kvinnorna som var missnöjda med tonårsbrösten berättade istället att de hade varit tidiga i utvecklingen och hade större bröst än jämnåriga. En av dem uttryckte upplevelsen av de för stora brösten såhär:

Sedan jag var liten hade jag större bröst än alla andra, och då blev det bara så, det blev jag! Sedan växte alla ikapp mig och har blivit inte riktigt lika nöjd med mina bröst. Och sedan var det nästan bara värre och värre. Jag tänkte bara att det här inte är Jag. Jag har alltid varit tidig på så sätt och jag har alltid haft lite större bröst än mina vänner. Det blev normalt för mig att ha sådana bröst. Det kändes som jag skulle haft mycket större bröst för att det skulle vara mycket mer "jag".⁶⁹

Personlig kommentar till texten ovan

2 oktober

Jämförelsen med andra kvinnor. Både och. Minnet sviker. Tror vi aldrig pratade direkt om sådant i vänskapskretsen. Det låg mer som en medierad bild. Ingen behövde prata om det, det fanns där oavsett. I mötet med klasskompisar. Men efter uppbrottet med M, eller kanske vissas extremt i relationen då normen inte uppfylls. Det medierade. Var läggs värdet av att vara människa? Inre bunden till ditt yttre. Bajs!

14 oktober

Har aldrig haft biologisk släkt att se på så jag har nog aldrig vetat hur bröst ska se ut. Min adoptivmamma hade ju bröst. Annars vet jag inte. Normalt till en medierat ideal. Då var jag inte heller normal eller uppfyllde normen/idealet. Annars var det mer i bekräftelse av de människor man attraherades av. Men vill du vara med mig får du ta mig som jag är. Annars får du hitta någon annan. Hur identifierar man sig i tonåren och hur länge/mycket hänger den delen kvar?

5 november

Normalitet är en konstig definition av ett fenomen som kanske egentligen bara är osynligt. För vad är normalt? Om man nu hade varit lite mer "öppen" kanske det inte hade varit så svårt att se att alla är olika. Hur många kvinnliga nakna bröst har man sett i förhållande till andra kulturer, där brösten inte döljs? Jag tänker att eftersom brösten blir en dold agenda (delvis) är det ganska konstigt att man vill identifiera sig med en viss typ av bröst. Tänker på en medierad bild av bröst som är täckta av kläder ser vi bara konturer. Alltså bröst är gömt eller redigerat.⁷⁰

Litteratur - *Makeovermani*

Plastikkirurgi upplever just nu ett rejält uppsving. Det har blivit allt mer accepterat att skära i kroppen för att åstadkomma förändringar. Antal plastikkirurger och skönhetskliniker har ökat markant. [...] När inte träning och kost eller en medvetenheten livsstil hjälper, så är det fullt acceptabelt att man vänder sig till läkaren. [...] På 1800-talet sysslade man uteslutande med rekonstruktiv plastikkirurgi som handlade mer om att åtgärda tydliga kroppsliga defekter, till exempel fysiska skador eller medfödda missbildningar. I och med andra världskriget vann plastikkirurgin mer generell acceptans. Många soldater kom hem med förfärliga krigsskador och det fanns plötsligt ett stort behov av att rekonstruera ansikten och andra kopselar. (not) [...] Under 1960-talet fick bröstoperationerna ett rejält uppsving. Små eller obefintliga bröst började betraktas som ett problem. 1956 kunde man till exempel läsa en artikel i tidningen *Cosmopolitan* om en tonårstjej som begått självmord på grund av att hennes bröst varit för små.⁷¹

⁶⁹ Barišić, & Golovko (2007), s. 14 f.

⁷⁰ Finns i författarens ägo

⁷¹ Johansson (2006), s. 150.

Kommentarerna till texten, Är bröst till för alla kvinnor visar på subjektets tankar om jämförandet mellan kvinnor och bröst. Det verkar inte vara något som kom upp som samtalsämne i yngre ålder men som fanns där ändå uttalat. Subjektet nämner uppbrott och relation där normen kanske inte har uppfyllts. Frågan ”Var läggs värdet av att vara människa?” kan vara en kommentar till hur inre egenskaper är bundna till ett yttre eftersom de finns i en och samma kropp. Subjektet antyder avsaknad av biologisk släkt och därför har haft svårt att föreställa sig hur bröstet kan se ut i vuxen ålder på grund av avsaknad av biologisk spegling. Om normalitet och ideal framställs av den medierade bilden menar subjektet att denna inte uppfyllde normen. Annars verkar det som om normaliteten har uppkommit genom de möten som subjektet har haft med andra individer där någon form av attraktionsvärde var betydelsefullt. Subjektets framtoning blir här annorlunda där denna skriver ”Men vill du vara med mig får du ta mig som jag är. Annars får du hitta någon annan.” Här verkar det snarare bli en motreaktion till normen på grund av subjektets attityd. Den sista kommentaren gjord i november tar upp frågan om hur normer synliggörs och osynliggörs via den kultur vi lever i. Subjektet funderar över hur öppenhet om bröstets utseende kan påverka strävan efter en specifik typ av bröst. Om bröst är gömda på grund av kläder kanske det ändå är konstigt att sträva efter något som ändå inte är synligt. Litteraturen *Makeovermani* behandlar plastikkirurgins utveckling och även hur det har betraktats av samhället. Det framkommer eftersom plastikkirurger och skönhetskliniker har blivit fler till antal och att det är mer accepterat att använda sig av plastikoperationer om inget annat hjälper. I texten framkommer också att rekonstruktiv plastikkirurgi blev nödvändig efter andra världskriget. Efter det har plastikkirurgi i samhället blivit mer accepterad. Under 1960-talet kom det argument om att det till och med kunde vara farligt att inte tillgodose den psykiska hälsan då risken för att ungdomar som mådde dåligt, kunde skada sig själva. Denna del av den konstnärliga forskningsprocessen framstår som komplex. Det är många delar som tas upp både från subjektet men också i litteraturen. Det som kan vara övergripande är att hur samhället och individer i samhället formas beror på sociala interaktioner, medierade bilder, kulturer och dess normer.

Tolkning och resultat

Subjektsfaktor i undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen

Subjektsnärvaro i material

Subjektivitetens närvaro påverkar hur vi uppfattar och tolkar den konstnärliga forskningsprocessen. Detta beror framför allt på vilket empiriskt material och i vilket sammanhang den presenteras för oss. Kvarstående problematik ligger i erfarenhetsförnimmelsen eftersom denna fortfarande, anser jag, är näst intill omöjlig att helt och fullt ut kunna förstås. Detta för att den är subjektiv. Mycket av det empiriska materialet har bearbetats och genomgått någon form av kognitivt arbete. Detta kan ses framför allt i undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen tillvägagångssätt. En tanke föder en annan och dessa tankar behöver besvaras genom bearbetning av information. En annan betydelsefull del är det empiriska material som presenteras och på vilket sätt materialet är framtaget. Skillnaderna blir framträdande när det är något som subjektet skriver för sig själv som till exempel personliga anteckningar gentemot material som subjektet vet att andra skall ta del av. I detta fall blir det tydligt om man jämför de personliga anteckningarna av läkeprocessen gentemot transkriberingen av ljudinspelningarna. Där kan vi ana att subjektet inte enbart spelar in ljud för sin egen del utan resonerar i syfte att bemöta någon annans reaktioner och kanske till och med kommentarer.

Kontextuell subjektsplacering

Genom att jämföra olika delar av undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen får vi som betraktar en inblick av sökande och breddat perspektiv på hur tillvägagångssättet samt metoden av den konstnärliga forskningsprocessen gick till. Metoden är därefter genomgående i hela undersökningen. Det är här subjektets egna upplevelser möter andra diskurser. Man kan ana ett utforskande, undersökande samt viljan att veta mer om hur implantat påverkar och hur dessa diskuteras inom olika områden. Ett område är hur kroppen rent biologiskt påverkas av operationer och främmande material. Det framkommer även att vissa delar i undersökandet av konstnärliga forskningsprocesser kan vara svåra att omformulera till egna ord, eftersom vissa diskurser använder specifika begrepp samt innefattar kunskaper som subjektet själv saknar. Därför behöver denna använda andras ord för att förstå men också att förmedla den typen av kunskap vidare.

I den delen av undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen som innefattar kommentarer till litteratur rörande andras yttringar blir subjektet och det empiriska materialet bakomliggande. Där kanske subjektet hade behövt fokusera mer på att kommentera intervjuinnehållet och inte sig själv i jämförelse. Detta verkar vara det huvudsakliga syftet med att ha läst litteraturen i tre omgångar. Däremot uppkommer troligtvis frågor som subjektet själv kanske inte hade kommit åt om denna inte hade vänt sig till en litteratur med intervjuinnehåll som denna själv kunde spela sig i. Filosofiska tankar och existentiella frågor väcktes tack vare intervjumaterialen. Delar som synliggör subjektets uppväxt kanske inte alls hade kommit på tal utan dessa. Detta kan upplevas som utelämnande men kanske också relevant till hur avspegling sker i mötet med subjektets bakgrund. En annan del som kommer fram är kulturellt värde och hur normer inom samhället påverkar hur vi agerar. Det kan vara ett sätt att synliggöra normer och hur dessa också kan ifrågasättas. Däremot förs ett långsökt resonemang om samhället i stort och plastikkirurgins historia. Avsnittet verkar vara för stort för att kunna presenteras på ett sammanhängande sätt. Detta kan vara en av problematiken när den konstnärliga forskningsprocessen växer sig stor och blir näst intill omöjlig att hantera.

Slutdiskussion

De förvärvade kunskaperna från undersökningen

Jag tänker att undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen kunde ha genomförts på flera olika sätt. Jämförande diskurser och en autoetnografisk inspirerad studie blev för subjektets närvaro betydelsefullt. Utan dessa skulle presentationen på det insamlade materialet kunna ha haft en mer informativ karaktär, vilket i sin tur förmodligen skulle ha lyft fram andra saker i studien. Genomgående för undersökningen är att subjektet söker efter information för att kunna förstå och tydligöra vad ett implantat gör. Både med kroppen men också med identiteten. Om en liknande undersökning genomfördes på nytt tänker jag att det valda undersökningsområdet och/eller ämnet kunde bearbetas på andra sätt än i jämförande diskurser. Vissa delar av undersökningen av den konstnärliga forskningsprocessen bygger på implicita kunskaper för subjektet. Detta för att kunskaperna är bundna till dess kropp. Däremot tänker jag att erfarenhetsinnehållet kan presenteras på mer än ett sätt. Hur man väljer att presentera, analysera och bearbeta materialet kan ske på flera sätt och genom olika metoder. Denna text är ett exempel på en sådan presentationsform. Däremot är jag också intresserad av att se hur en gestaltning av det empiriska materialet kan kommunicera när dessa presenteras i en konstnärlig gestaltning och utställningskontext. För att kunna ta del av hela undersökningen behöver man också, anser jag, ta del av utställningen för att få en djupare förståelse hur en konstnärlig forskningsprocess fungerar och verkar.

Konstnärlig forskning i skolan

Få ställen är lika speciella i sin karaktär och sammansättning som skolan. Platsen är utformad för att alla människor i samhället skall få tillgång till grundläggande kunskaper vilket gynnar samhället men också anses gynna den enskilda individen. På denna plats finns det också extremt många *olika individer*, vars personligheter och behov kan skilja sig radikalt ifrån varandra. Att arbeta med en konstnärlig forskningsprocess kan vara ett sätt som gör det möjligt för olika individer att utforska fenomen, objekt eller sig själva. Genom det kan man skapa utrymme för individens nyfikenhet att utforska nya eller redan kända områden. Det som däremot alltid händer när man lär sig något eller fördjupar sig i något man redan kan är att man utvinner ny kunskap. Lärandet i sig är ofta något som ses som positivt. Gert Biesta, professor i pedagogik, vid Brunel University, London, menar om man lärt sig något är det oftast svårt att gå tillbaka till det tillståndet man var innan man lärde sig det man lärde sig.

Detta skulle kunna vara en orsak till motstånd mot lärande.⁷² Vilket gör att man som lärare/handledare behöver vara uppmärksam på individens arbetsprocess. Det kan förekomma kunskaper individen har förvärvat kanske inte är relevanta eller intressanta för en publik att ta del av. När man ser till hur denna undersökning gått till och det innehåll som presenterats kan det finnas material som kanske inte är lämpligt att visa för en publik i en skol- och undervisningskontext. Inte för att innehållet inte är viktigt att belysa men för att bildmaterialet kan vara känsligt och utelämnande. Även om man som skapare av ett verk har en tanke om hur de ska ses betyder det inte att det är just det som publiken ser. Utmaningen blir då att finna en presentationsform av materialet från undersökningen som väcker ett vidare intresse, utan att välja bort bärande innehåll. Vad ska visas och varför ska det visas? Från ett bildpedagogiskt perspektiv blir det intressant att arbeta med konstnärlig forskning eftersom den arbetar med alternativa uttrycksformer. Detta breddar elevers sätt att kommunicera.

Jag tänker att den konstnärliga forskningen skulle kunna jämföras med ett ämnesöverskridande projektarbete. Det innebär att frågeformuleringen inte har ett entydigt svar enligt Roger Säljö, Professor i Pedagogisk psykologi, lärande, utveckling, kommunikation. Säljö skriver att projektarbeten i skolan ofta är ämnesintegrerade på grund av frågeställningens karaktär. ”Ämnesintegrationen innebär att eleverna måste förstå frågeställningen utifrån flera perspektiv och att de måste tillämpa sina kunskaper i ett mer komplext och sammansatt sammanhang.”⁷³ På det sättet skulle man kunna närma sig en konstnärlig forskningsprocess i skolan. Det betyder dock inte att en konstnärlig forskningsprocess måste benämnas som ett projektarbete. När man startar ett ämnesintegrerat arbete med elever bör man också räkna med att det kan förekomma frågor där jag som lärare inte har ett direkt och givet svar. Min uppgift blir i synnerhet att ställa frågor, analysera, stödja och följa elevens arbetsprocess och utveckling för att denna skall föras framåt i undersökningen. Utmaningen för en lärare skulle jag vilja hävda är att handleda eleven i arbetsprocessen för att undersökningen inte ska bli för stor eller svårhanterlig.

---

⁷² Biesta, Gert (2006) *Bortom lärandet: demokratisk utbildning för en mänsklig framtid*, Lund: Studentlitteratur, s. 30.

⁷³ Säljö, Roger (2011) *Att förädla information till kunskap: lärande och klassrumsarbete i mediasamhället*, Stockholm: Norstedts, s. 86.

Källförteckning

Tryckta Källor

Andersson, Anita (2005) *Estetik på klinik: den estetiska kirurgins legitimerande retorik*, Linköping: Linköpings universitet.

ArtMonitor, nr 1, 2007, Göteborgs universitet: Konstnärliga fakulteten.

Barišić, Marijana & Golovko, Julija, (2007) *Är bröstförstoring till för alla kvinnor? – En retrospektiv fenomenologisk studie på kvinnor som genomgått en bröstförstoring*, Lund: Institutionen för psykologi, Lunds universitet.

Bicchieri, Cristina (2006) *The grammar of society: the nature and dynamics of social norms*, New York: Cambridge Press.

Biesta, Gert, (2006) *Bortom lärandet: demokratisk utbildning för en mänsklig framtid*, Lund: Studentlitteratur.

Biggs, Michael (2004/2007) ”Lära av erfarenhet – Sätt att närma sig erfarenhetsdelen i praktikbaserad forskning”, i *ArtMonitor* 1/2007, Göteborgs universitet: Konstnärliga fakulteten.

Burr, Vivien (2003) *Social constructionism*, London: Routledge.

Butz, David (2010) “Autoethnography as sensibility” ingår i DeLyser, D., Herbert, S., Aitken, S. C., Crang, M. & McDowell, L. (red.) *The SAGE handbook of qualitative geography*, Los Angeles: SAGE.

Carlsson, Anders, Koppfeldt, Thomas (2008) *”Visuell retorik – Bilder i reklam, nyheter och livsstilsmedia”*, Malmö: Liber.

DeLyser, Dydia, Herbert, Steve, Aitken, Stuart C., Crang, Mike & McDowell, Linda (red.) (2010) *The SAGE handbook of qualitative geography*, Los Angeles: SAGE

Edling, Marta (2009) ”Konstnärlig forskning och utveckling i Sverige 1977-2008. Några reflektioner över en historia som tycks upprepa sig”, ingår i *Årsbok om Konstnärligt FoU 2009*, Stockholm: Vetenskapsrådet.

Edling, Marta (2002) ”Konst som forskningsområde”, ingår i *Hjärnstorm 76-77/2002*.

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2011) ”Att fånga det undflyende - kulturanalytiskt bricolage som metod”, ingår i Fangen, K. & Sellerberg, A.-M. (red.) *Många möjliga metoder*, Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Yvonne & Göthlund, Anette (2004) *Möten med bilder: analys och tolkning av visuella uttryck*. Lund: Studentlitteratur.

Fangen, Katrine & Sellerberg, Ann-Mari (red.) (2011) *Många möjliga metoder*, 1. uppl., Lund: Studentlitteratur.

Graham, Gordon (1997) *Philosophy of the Art: An introduction to Aesthetics*, London: Routledge.

Hedén, Per (1996) *Plastikkirurgiboken: [om skönhetsideal, estetisk och rekonstruktiv kirurgi]*, Stockholm: Silander & Fromholtz.

Hjärnstorm nr 76-77, 2002.

Ince, Kate (2000) *Orlan: millennial female*, Oxford: Berg.

Johansson, Thomas (2006) *Makeovermani: om Dr Phil, plastikkirurgi och illusionen om det perfekta jaget*, Stockholm: Natur och kultur.

Kaila, Jan (2007) ”Vad är meningen med forskning och doktorsstudier i konst?”, i *ArtMonitor* 1/2007, Göteborgs universitet: Konstnärliga fakulteten.

Kvinnovetenskaplig tidskrift, nr 3-4, 2001.

Lind, Torbjörn (red.) (2006) *Konstnärlig forskning: artiklar, projektrapporter och reportage*, Stockholm: Vetenskapsrådet.

Nilsén, Christina, (2008) *Förekomst av peri-implantat 3 år efter Implantatinstallationen vid Centrum Oral Rehabilitering Parodontologi: En retrospektiv, beskrivande och jämförande journalstudier*, Falun: Högskolan.

Nilsson, Per (2006) ”Forskning i konst – Introduktion”, i *Konstnärlig forskning: artiklar, projektrapporter och reportage*, Stockholm: Vetenskapsrådet.

Pollock, Griselda (1990/2001) ”Frånvarande kvinnor: nytt perspektiv på kvinnobilder”, *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 3-4/2001.

Reed-Danahay, Deborah E. (1997) *Auto/ethnography: Rewriting the self and the social*, Oxford: Berg.

Sjöström, Ulrika & Savn, Gabriella, (2010) *Aktiva medicinska implantat - En teknikutveckling som räddar liv*, KTH: Industriell produktion.

Spry, Tami (2011) “Performative autoethnography. Critical embodiments and possibilities”, ingår i Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red.) *The Sage handbook of qualitative research*, Thousand Oaks: Sage.

Säljö, Roger, Jakobsson, Lilja fm.(2011) *Att förädla information till kunskap: lärande och klassrumsarbete i mediasamhället*, Stockholm: Norstedts.

Årsbok för konstnärligt FoU. (2004-), Stockholm: Vetenskapsrådet

Otryckta källor

www.konstfack.se, Kursplaner för ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan, 300 hp, Ämneskurs i bild, Avancerad nivå, 2014-11-24.

www.skolverket.se, Kursplan – Bild, Ämnes syfte, 2014-11-24.

www.skolverket.se, Ämne – Bild, Ämnets syfte, 2014-11-24.

www.wikipedia.se, sökord: *Implantat, läder, stent, biomimetisk material, hud och silikon*, 2014-10-07.

www.uu.se, sök ord: Biomedicinska applikationer, 2014-10-07.

Anteckningar från lektion med Thomas Koppfeldt, 2011-11-25.

Finns i författarens ägo, längd:0:26:09, 2014-09-02.

Finns i författarens ägo, totalt 30 anteckningar.

Finns i författarens ägo, totalt 160 bilder.

Finns i författarens ägo, tankekarta med tillhörande text.